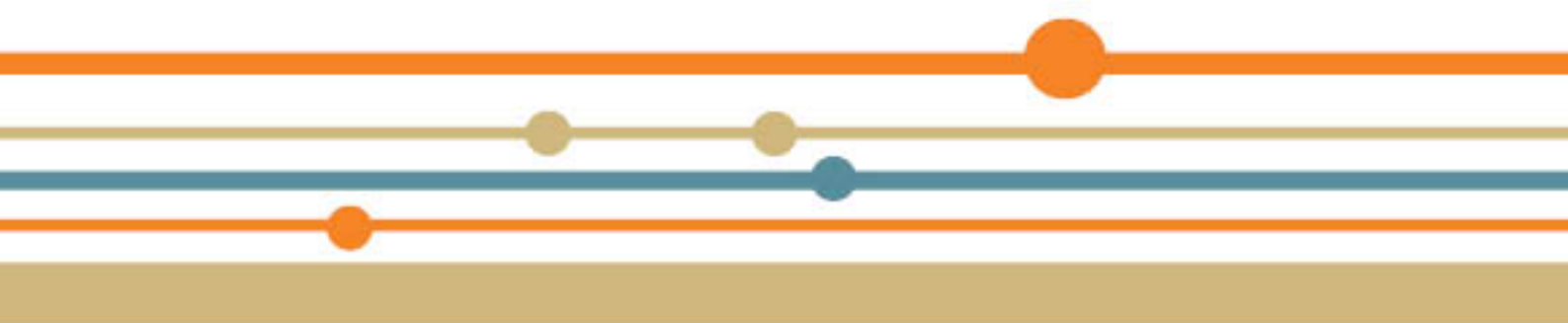

Avmattningen har börjat

Almegas Tjänsteindikator Kvartal 1 2019

almeGa

Almegas tjänsteindikator är en kvartalsbaserad konjunkturindikator som belyser den sammantagna utvecklingen i den privata tjänstesektorn. Tjänsteindikatorn har ett högt prognosvärde för utvecklingen av produktion, priser och sysselsättning inom tjänstesektorn, och ligger cirka två månader före publiceringen av det faktiska utfallet för tjänsteproduktionen enligt SCB. Tjänsteindikatorn är en snabb och tillförlitlig signal på konjunkturförändringar i branscher som tillsammans svarar för 52 procent av Sveriges BNP och 47 procent av sysselsättningen.

Almegas tjänsteindikator är väl lämpad för att tidigt förutse vändpunkterna i konjunkturen. Tjänsteindikatorn förutspådde redan i juni 2009 – helt korrekt - att nedgången för tjänstesektorn under finanskrisen skulle bli relativt kortvarig. Tjänsteindikatorn förutspådde även den avmattning som skedde under 2011 och den återhämtning som inleddes under slutet av 2013.

Insamlingen av underlag för denna upplaga av tjänsteindikatorn avslutades den 15 mars 2019.

För ytterligare upplysningar om Tjänsteindikatorn kontakta:

Patrick Joyce
Chefekononom Almega
Tel. 08-762 69 67, patrick.joyce@almega.se

Oscar Scheja
Ekonom Almega
Tel. 08-762 70 41, oscar.scheja@almega.se

Almega är de svenska tjänsteföretagarnas arbetsgivar- och intresseorganisation. Almega har cirka 11 000 medlemsföretag i sju förbund, som tillsammans representerar ett 60-tal branscher inom tjänstesektorn. Medlemsföretagen har sammanlagt drygt 550 000 anställda. Förbunden arbetar med de frågor som rör respektive bransch. Arbetsgivarförbunden bildar tillsammans Almega och ingår i Svenskt Näringsliv.

- Almega Tjänsteförbunden
- Almega Tjänsteföretagen
- Kompetensföretagen
- IT&Telekomföretagen
- Innovationsföretagen
- Medieföretagen
- Vårdföretagarna

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Privat tjänstesektor fortsätter att mattas av	6
	2.1 Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen	6
	2.2 Tjänstebranschernas tillväxt under 2018	12
3	Arbetsmarknadsindikatorn	21
	3.1 Starkare sysselsättningstillväxt första kvartalet	21
4	Prisindikatorn	27
	4.1 Försäljningspriserna ökar något snabbare första kvartalet	27
	4.2 KPI och konsumentpriserna på tjänster	32

Faktaruta om tjänsteindikatorn

Almegas tjänsteindikator har tagits fram av Almega från och med år 2001¹ för att ge en indikation om vart konjunkturen i den privata tjänstesektorn är på väg på kort sikt. Indikatorn ger information för att tidigt kunna förutspå vändpunkter i konjunkturen, både inom tjänstesektorn och i hela Sveriges ekonomi, eftersom den privata tjänstesektorn svarar för 52 procent av Sveriges BNP.

Almegas tjänsteindikator täcker in cirka 90 procent av den privata tjänstesektorns förädlingsvärde och drygt 80 procent av dess sysselsättning.² Indikatorn bygger på en skattning av sambandet mellan tjänsteföretagens svar i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och utfallet för produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Skattningen utgår från sambandet mellan bland annat företagens förväntningar om det kommande kvartalets efterfråge- och produktionsutveckling och den faktiska utvecklingen av tjänsteproduktionen per kvartal enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex.

Tjänsteindikatorn är beräknad i indexform där värdet 100 anger genomsnittet för den observerade period som den bygger på (skattningen är gjord på data från och med år 2005). Indexvärden över 100 anger en högre tillväxt jämfört med det historiska genomsnittet och index under 100 på det motsatta. Indikatorn anger också om tillväxten kan förväntas öka, vara ungefär oförändrad eller minska under det närmaste kvartalet. Indikatorn är ledande och ligger två till tre månader före publiceringen av det faktiska utfallet från SCB.

Almegas arbetsmarknadsindikator bygger på ett skattat samband mellan svar från tjänsteföretagen i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och den privata tjänstesektorns sysselsättningsförändring enligt SCB:s nationalräkenskaper. Arbetsmarknadsindikatorn bygger dessutom på uppgifter om vakansgraden i tjänstesektorn, som hämtas från SCB och uppdateras kvartalsvis. Indexvärdet 100 anger det historiska genomsnittet för indikatorn baserat på det skattade sambandet från och med år 2005.

Prisindikatorn skiljer sig från tjänste- och arbetsmarknadsindikatorn då den enbart bygger på företagens svar i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer, som räknats om till ett index som visar om tjänstepriserna väntas öka, minska eller vara oförändrade under det närmaste kvartalet. Ett indexvärde enligt prisindikatorn över 50 indikerar en ökning av tjänstepriserna och under 50 en nedgång i priserna. Ett indexvärde på 50 innebär oförändrade priser.

¹ Almegas tjänsteindikator togs fram 2001 av Owe Danemar, Almegas dåvarande chefekonom.

² De tjänstebanscher som saknas i KI-barometern är utbildning, hälso- och sjukvård, kultur, nöje och fritid samt samhällsreliga och hushållsnära tjänster inom näringslivet. Dessa branscher täcks å andra sidan in i Tjänsteproduktionsindex samt i nationalräkenskaperna som Almegas indikatorer skattats mot.

1 Sammanfattning

Almegas tjänsteindikator för första kvartalet 2019 tyder på en försiktig inbromsning av produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn jämfört med tillväxttakten fjärde kvartalet 2018. Under loppet av 2018 har Almegas tjänsteindikator trendmässigt sjunkit något men indikatorn tyder ännu på en relativt god produktionstakt. Vår bedömning är dock fortsatt att konjunkturen i den privata tjänstesektorn har toppat för den här gången och att en avmattning har börjat. Den faktiska tillväxten i den privata tjänstesektorn har mattats av andra halvåret 2018. Mot slutet av 2018 bars tillväxten inom den privata tjänstesektorn främst upp av stark tillväxt inom branschen information och kommunikation. Vår bedömning är att avmattningen främst förklaras av brist på de kompetenser företagen behöver rekrytera för att öka sin produktionstakt. Från oktober 2018 rapporterar även de privata tjänsteföretagen om en klart lägre efterfrågan. Detta märks inte minst inom de tjänstebranscher som är nära kopplade till byggsektorn.

Jobbtillväxten i den privata tjänstesektorn kan väntas ta något mer fart under det första kvartalet i år enligt Almegas arbetsmarknadsindikator. Indikatorn har dock sedan 2016 pekat på en snabbare ökningstakt för sysselsättningen i den privata tjänstesektorn än vad som sedan blivit fallet. En historiskt hög brist på kompetens kombinerat med en sämre matchning mellan arbetssökande och arbetsgivare förklarar sannolikt varför sysselsättningen inte kunnat växa lika mycket som under den senaste konjunkturuppgången innan finanskrisen. Från mitten av 2018 har dock de privata tjänsteföretagens anställningsplaner svalnat. Antalet lediga arbeten minskade under det fjärde kvartalet jämfört med samma period ett år innan, men privat tjänstesektor stod ändå för 3 av 4 lediga jobb i näringslivet.

Almegas prisindikator för första kvartalet 2019 pekar på en något snabbare utveckling av försäljningspriserna. Det är inom handeln prisökningstakten kan väntas ta klart mer fart. För övriga delar av den privata tjänstesektorn pekar prisindikatorn också på en viss acceleration för första kvartalet, men från en klart lägre nivå på prisökningstakten. De privata tjänsteföretagens försäljningspriser har under den senaste konjunkturuppgången utvecklats förhållandevis svagt jämfört med tidigare perioder av högkonjunktur. De privata tjänsteproducenterna har en allt större närvaro på den globala marknaden vilket innebär en hårdare priskonkurrens. Att företagens produktivitetstillväxt också har växlat ned det senaste decenniet är sannolikt en anledning till att inte heller lönerna i den privata tjänstesektorn har ökat i samma utsträckning som under tidigare perioder av högt resursutnyttjande.

Patrick Joyce, chefekonom, och Oscar Scheja, ekonom, Almega, 15 mars 2019

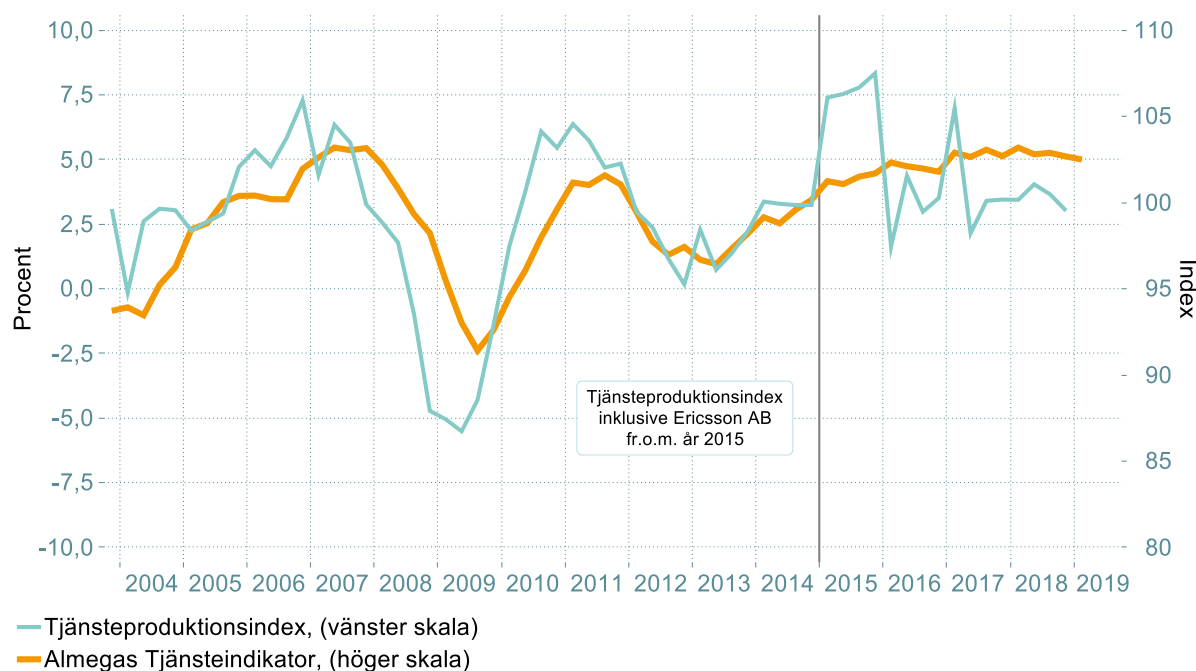
2 Privat tjänstesektor fortsätter att mattas av

2.1 Tjänsteindikatorn och tjänsteproduktionen

Almegas tjänsteindikator för första kvartalet 2019 tyder på en försiktig inbromsning av produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn jämfört med fjärde kvartalet 2018. Indikatorns index har trendmässigt försvagats något sedan första kvartalet 2018, men tyder ännu på en relativt god produktionstillväxt i tjänstesektorn, se diagram 1.

Fjärde kvartalet 2018 var produktionstillväxten 3,0 procent, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. I genomsnitt uppgick produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn till 3,5 procent under 2018, en viss försvagning jämfört med 2017 då tillväxten var 3,9 procent. Att tillväxttakten succesivt har mattats av har sin främsta förklaring i bristen på den kompetens företagen eftersöker. De senaste månaderna har också efterfrågan på företagens tjänster minskat.

Diagram 1: Almegas tjänsteindikator för produktionstillväxten i privat tjänstesektor³

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB, Macrobond.

³ SCB började under 2017 att räkna Ericsson AB som tjänsteföretag i stället för industriföretag, och inkluderar företaget i tjänsteproduktionsindex från och med år 2015. Därmed har det uppstått ett tidsseriebrott mellan år 2014 och 2015. Nivån på tjänsteproduktionsindex lyfts rejält 2015 till följd av att Ericsson inkluderas från och med det året. Se vidare Almegas tjänsteindikator, september 2017.

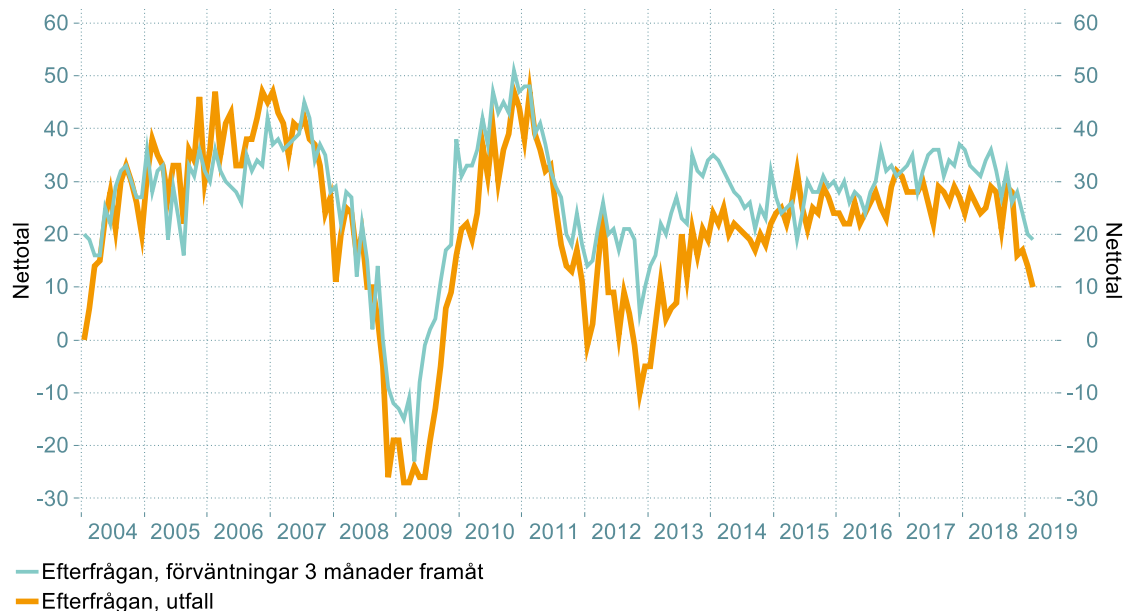
Tjänsteindikatorn bygger på en skattning av sambandet mellan tjänsteföretagens svar i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer och utfallet enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Branscherna vård- och omsorg, utbildning samt kultur, nöje och fritid ingår dock inte i konjunkturbarometern. Därmed fångar inte indikatorn in förändringar i dessa branscher, som har en vikt på sammanlagt 11 procent i SCB:s tjänsteproduktionsindex, se tabell 1.

Produktionstillväxten inom vård och omsorg och utbildning har utvecklats svagt sedan 2017, se diagram 6, vilket är en delförklaring till att Almegas tjänsteindikator pekar på en högre tillväxttakt i den privata tjänstesektorn än det faktiska utfallet enligt tjänsteproduktionsindex. Under fjärde kvartalet 2018 föll produktionen inom utbildningsbranschen samt vård och omsorg med 1,5 respektive 1,1 procent. Inom kultur, nöje och fritid föll produktionen med 3,0 procent fjärde kvartalet.

En ytterligare tänkbar förklaring till att indikatorn har pekat på en starkare tillväxt än det faktiska utfallet sedan 2017 är att företagens förväntningar på bland annat produktion och efterfrågan har varit för högt ställda. Det resonemanget tycks ha visst stöd vad gäller efterfrågan där företagens rapporterade utfall sedan början av 2017 har varit lägre än förväntningarna, se diagram 2.

Diagram 2: Vikande efterfrågan för privata tjänsteföretag

Nettotal till och med februari, säsongsjusterat, utfall och förväntningar

Källa: KI-barometern, Macrobond.

De preliminära siffrorna över BNP-tillväxten under de senaste åren har också visat en ljusare bild av tillväxten än vad som faktiskt varit fallet. I september 2018 reviderade SCB ned BNP-tillväxten för 2016 från 3,2 till 2,7 procent och BNP-tillväxten för 2017 från 2,3 till 2,1 procent.

Vår bedömning är fortsatt att konjunkturen i den privata tjänstesektorn har toppat för den här gången och att en avmattningsfas nu har börjat. Andra indikatorer pekar i samma riktning, exempelvis PMI-S, inköpschefsindex för tjänstesektorn, som visat på en nedåtgående trend sedan inledningen av 2018.⁴ Enligt Konjunkturinstitutets barometer rapporterar de privata tjänsteföretagen om en vikande efterfrågan under slutet av 2018 och början av 2019. Företagens förväntningar om efterfrågan på 3 månaders sikt har också skruvats ned.

Företagstjänster har en allt tätare koppling till exportmarknaden. Innehållet i Sveriges export utgörs till drygt 21 procent av företagstjänster mätt i förädlingsvärde. Sveriges exporterade förädlingsvärde består till 56 procent av tjänster.⁵ Eftersom konjunkturen i omvärlden ännu är relativt god gynnar det flera branscher inom tjänstesektorn, inte minst producenter av företagstjänster, som exporterar direkt till slutkunder på exportmarknaden. Efterfrågan är till exempel fortsatt hög inom branschen programmering och datakonsulter och produktionstillväxten är mycket stark inom hela informations- och kommunikationsbranschen. En förklaring till detta är att utbyggnaden av 5G-nätet tagit fart.

Flera prognosmakare indikerar dock en svagare utveckling i omvärlden under 2019. Oxford Economics prognostiserar att global BNP kommer att växa med 3,2 procent 2019 jämfört med 3,6 procent 2018.⁶ Därtill finns flertalet nedåtrisker för omvärldskonjunkturen, särskilt risken för en eskalerande handelskonflikt mellan USA och Kina samt följderna av Brexit-förhandlingarna.

Företag som säljer tjänster till den inhemska byggsektorn påverkas samtidigt negativt av en svagare investeringsutveckling där, det gäller inte minst arkitektbyråer och teknisk konsultverksamhet. De minskade bygginvesteringarna drar tydligt ner den totala efterfrågeutvecklingen inom den privata tjänstesektorn.

Konjunkturinstitutets konfidensindikator för tillverkningsindustrin sjönk under slutet av 2018 och början av 2019, men indikerar trots dämpningen fortfarande ett mycket gott stämningsläge. Den faktiska produktionsutvecklingen inom tillverkningsindustrin har dock minskat från en årlig tillväxttakt på 5,2 procent under första kvartalet 2018 till mer blygsamma 1,9 procent sista kvartalet, enligt SCB.⁷ Sannolikt sätter kompetensbristen käppar i hjulen för produktionen även inom industrin.

⁴ Inköpschefsindex för tjänster (PMI-S) produceras av Silf och Swedbank

⁵ Tjänsternas andel av exporten har ökat med 9 procentenheter sedan 2010. *Sveriges export växer med ökat tjänsteinnehåll*, Almega och Industriarbetsgivarna, 2018. Baserat på SCB:s input-output tabeller. Denna statistik sträcker sig till 2015.

⁶ *World Economic Prospects Monthly*, 11e mars 2019, Oxford Economics.

⁷ Enligt SCB:s produktionsvärdeindex, kalenderkorrigerade tal, fasta priser.

En lägre internationell efterfrågan under året samt den svagare utvecklingen inom tillverkningsindustrin kommer att påverka efterfrågan ytterligare för tjänsteföretag som har direkt eller indirekt exponering mot exportmarknaden som försäljare av tjänster direkt till kunder utomlands eller som insatsleverantörer till exporterande företag.

Även om efterfrågan på privat tjänstesektor nu viker nedåt är bristen på kompetens fortsatt det största hindret i företagens verksamhet. Det fjärde kvartalet 2018 angav 31 procent av tjänsteföretagen att brist på kompetens var det största hindret för deras verksamhet vilket var en minskning jämfört med toppnivån 43 procent tredje kvartalet 2018. Bland datakonsulter var brist på kompetens det största hindret för 80 procent av företagen, att jämföra med som mest 58 procent strax före finanskrisen.⁸

Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar ger viss information om arbetskraftsbristens effekter för de privata tjänsteföretagen. Enligt den senaste undersökningen som gjordes under hösten 2018 framgår att den vanligaste konsekvensen av bristen är att den befintliga personalen får arbeta mer både inom information och kommunikation samt företagstjänster och finansiell verksamhet.⁹

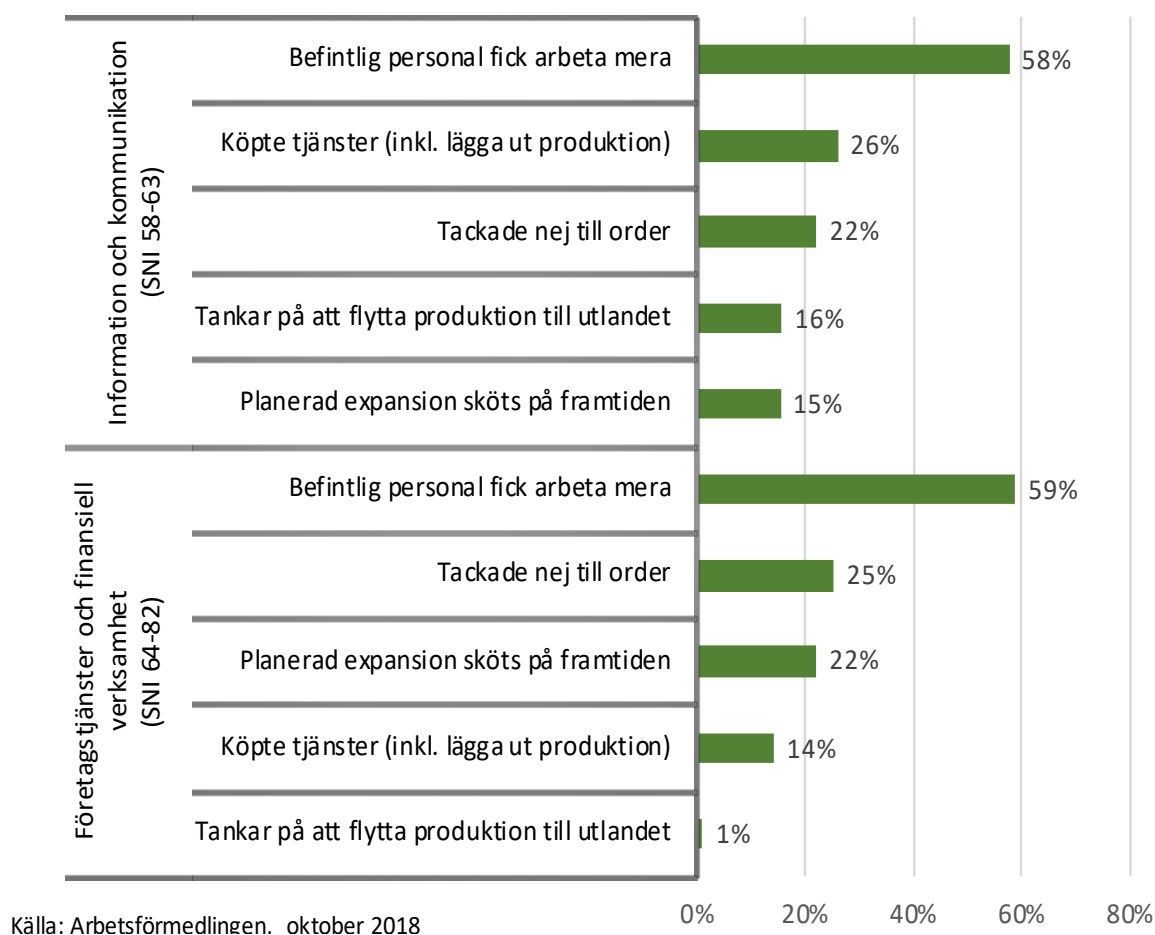
Diagram 3 visar konsekvenserna av bristen på arbetskraft inom vissa tjänstebranscher. 22 procent av information och kommunikationsföretagen och 25 procent av verksamheter inom företagstjänster och finansiell verksamhet uppgav hösten 2018 att de tvingats tacka nej till order på grund av personalbrist. 26 respektive 14 procent angav att man behövt köpa in tjänster. Bland företagen inom information och kommunikation svarade 16 procent att kompetensbristen lett till tankar på att flytta hela eller delar av produktionen utomlands.

⁸ KI-barometern, säsongsrensade värden

⁹ Arbetsförmedlingens intervjuundersökning, oktober 2018

Diagram 3: Konsekvenser av arbetskraftsbristen inom delar av privat tjänstesektor

Andel av företagen som upplevt brist på personal

Trots en långsammare produktionstakt mot slutet av året stod de privata tjänsteproducenterna för merparten av bidraget till fjolårets BNP-tillväxt. Ökningen av förädlingsvärdet i ekonomin – BNP bortsett från förändringar i produktskatter och produktsubventioner – uppgick 2018 till 2,4 procent (BNP-tillväxten uppgick till 2,3 procent). Till denna ökning bidrog den privata tjänstesektorn med 1,6 procentenheter.¹⁰

Bland de privata tjänsteföretagen bidrog informations- och kommunikationsbranschen mest, med 0,6 procentenheter. Branschen stod därmed för nära 40 procent av tillväxten i den privata tjänstesektorn. Företagstjänster stod för 0,4 procentenheter och handeln för 0,3. Utbildning, vård och sociala tjänster utvecklades svagast och drog ned tillväxten med 0,1 procentenheter, se tabell 1.

¹⁰ SCB nationalräkenskaperna 28 februari 2019, fasta priser

Tabell 1: Tjänstebranschernas bidrag till BNP-tillväxten 2018

Förädlingsvärde totala ekonomin, fasta priser	2,4 %
	Bidrag
Varuproducenter, varav	0,7 %
Jordbruk, skogsbruk och fiske	-0,1 %
Gruvor, mineralutvinnings- och tillverkningsindustri	0,5 %
Byggverksamhet	0,3 %
Tjänsteproducenter, varav	1,6 %
Handel	0,3 %
Transport och magasinering	0,0 %
Hotell- och restaurang	0,0 %
Informations- och kommunikationsverksamhet	0,6 %
Finans- och försäkringsverksamhet	0,1 %
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	0,2 %
Företagstjänster*	0,4 %
Utbildning, vård och sociala tjänster	-0,1 %
Personliga och kulturella tjänster	0,0 %
Offentliga myndigheter	0,1 %

*Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik;

uthyrning fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster

Källa: SCB nationalräkenskaperna

2.2 Tjänstebranschernas tillväxt under 2018

Utvecklingen fjärde kvartalet

Tillväxten i den privata tjänstesektorn uppgick till 3,0 procent under fjärde kvartalet 2018 enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Störst bidrag, 2,2 procentenheter, kom från informations- och kommunikationsföretagen vars tillväxttakt uppgick till hela 14,7 procent fjärde kvartalet jämfört med motsvarande kvartal 2017, se tabell 2.

Tabell 2: Produktionstillväxt i den privata tjänstesektorn

Procentuell förändring jämfört med motsvarande period föregående år, fasta priser, kalenderkorrigerat

	2018 Q4	Medel 2018	Medel 2017
Privat tjänstesektor (exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag)	3,0%	3,5%	3,9%
45 handel med och serviceverkstäder för motorfordon	-3,3%	3,7%	6,6%
46 parti - och provisionshandel utom med motorfordon	0,4%	2,9%	4,8%
47 detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	0,6%	1,2%	2,2%
49-53 transport- och magasineringsföretag	-1,0%	1,1%	1,6%
55-56 hotell och restauranger	0,9%	0,6%	1,4%
58-63 informations- och kommunikationsföretag	14,7%	11,2%	3,1%
68 fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	2,1%	1,9%	3,9%
69-75 företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	4,0%	5,3%	5,6%
77-82 personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster m.m.	0,6%	2,8%	8,5%
85 utbildningsväsendet	-1,5%	-0,1%	-0,2%
86-88 enheter för vård och omsorg, socialtjänst	-1,1%	-0,8%	1,2%
90-96 kultur, nöje och fritid samt annan serviceverksamhet	-3,0%	-0,3%	4,9%

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex

Företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik växte med 4,0 procent i årstakt och bidrog med ytterligare 0,5 procentenheter till förändringen av tjänsteproduktionsindex fjärde kvartalet. Det relativt starka bidraget berodde på en hög tillväxt i oktober på 10,3 procent. Därefter har tillväxten i branschen kraftigt bromsat in och var omkring noll i december och januari.

Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare bidrog med 0,4 procentenheter. Övriga branscher bidrog inte alls eller bidrog negativt till tillväxttakten i den privata tjänstesektorn under fjärde kvartalet. En stor del av tillväxten i den privata tjänstesektorn bärs för närvarande upp av ett fåtal branscher, främst informations- och kommunikationsverksamhet samt fastighetsbolag och fastighetsförvaltare.

Utvecklingen under helåret

Under helåret 2018 var tillväxten i den privata tjänstesektorn i genomsnitt 3,5 procent. Informations och kommunikationsföretagen bidrog med 1,7 procent, d.v.s. nära hälften av tillväxten. Därefter följde företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik med 0,7 procent. Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare samt parti- och provisionshandeln bidrog med 0,3 procent vardera. Utbildningsväsendet samt vård och omsorg bidrog inte alls till tillväxten inom den privata tjänstesektorn under 2018. Inom dessa branscher var produktionsnivån oförändrad jämfört med 2017, se tabell 3.

Tabell 3: Bidrag i procentenheter till produktionstillväxten i den privata tjänstesektorn

	2018 Q4/ 2017 Q4	Medel 2018/ medel 2017	Medel 2017/ medel 2016
Privat tjänstesektor (exkl. kreditinstitut och försäkringsbolag)	3,0%	3,5%	3,9%
45 handel med och serviceverkstäder för motorfordon	-0,1%	0,1%	0,2%
46 parti - och provisionshandel utom med motorfordon	0,0%	0,3%	0,5%
47 detaljhandel utom med motorfordon och motorcyklar	0,0%	0,1%	0,2%
49-53 transport- och magasineringsföretag	-0,1%	0,1%	0,1%
55-56 hotell och restauranger	0,0%	0,0%	0,1%
58-63 informations- och kommunikationsföretag	2,2%	1,7%	0,4%
68 fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	0,4%	0,3%	0,7%
69-75 företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	0,5%	0,7%	0,7%
77-82 personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster			
m.m.	0,0%	0,2%	0,7%
85 utbildningsväsendet	0,0%	0,0%	0,0%
86-88 enheter för vård och omsorg, socialtjänst	-0,1%	0,0%	0,1%
90-96 kultur, nöje och fritid samt annan serviceverksamhet	-0,1%	0,0%	0,2%

Källa: SCB, tjänsteproduktionsindex

Utvecklingen inom företagstjänster

Efterfrågan på dataprogrammering- och datakonsulttjänster sjönk något i februari 2019 enligt företagets svar Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer men ligger ännu kvar på en lika hög nivå som under 2018. 41 procent av företagen uppgav i februari att efterfrågan har ökat jämfört med 46 procent som i januari. 58 procent av företagen uppgav att efterfrågan var oförändrad¹¹

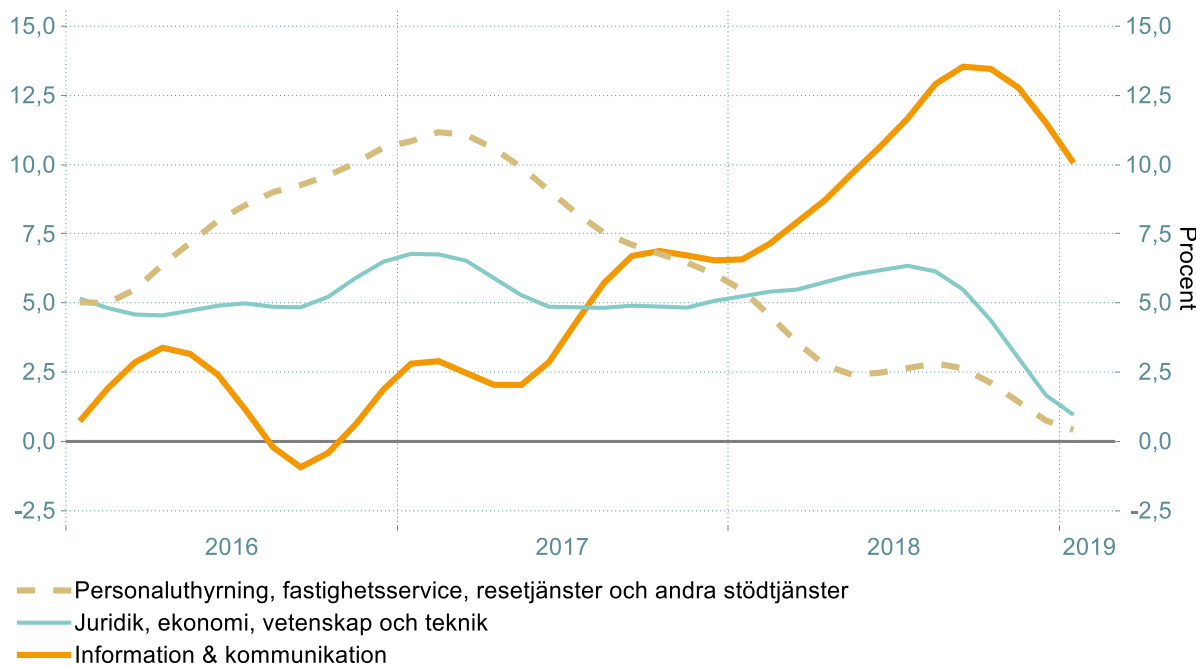
Branschen information och kommunikationsverksamhet består huvudsakligen av telekom, dataprogrammering- och datakonsulttjänster samt informationstjänster vilka Almega räknar till företagstjänster.¹² Produktionstakten inom branschen har under de senaste månaderna till och med januari bromsat in något, trots den höga efterfrågan, se diagram 4. Företagen i branschen lyckades trots omfattande brist på personal lyckats öka sin tillväxt under större delen av fjolåret, se tabell 2, men möjligen indikerar inbromsningen av tillväxten de senaste månaderna att bristen på personal sätter sina spår. 80 procent av företagen inom dataprogrammering och datakonsulttjänster uppgav fjärde kvartalet 2018 att bristen på arbetskraft var det främsta hindret för verksamheten. Endast tre procent av företagen svarade att det främsta hindret var bristande efterfrågan, enligt KI-barometern.

¹¹ Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer 27e februari 2019

¹² Inom Information och kommunikation (SNI 58-63) ryms även förlag, film-, video- och TV-programverksamhet samt programsändning (SNI 58-60) men sedan Ericsson AB 2015 klassificerades om till branschgruppen information och kommunikation särredovisas inte dessa serier längre i bl.a. tjänsteproduktionsindex. Ericsson AB sorterades dels till SNI 58 och dels till SNI 62.

Diagram 4: Produktionstillväxt för företagstjänster

Fasta priser, kalenderkorrigerat, trend¹³

Källa: SCB, Macrobond.

För att klara av att möta den starka efterfrågan har många kunskapsintensiva företag, inte minst informations- och kommunikationsföretag, behövt söka kompetens i utlandet där tillgängligheten är större. Trenden med ökade köp av insatstjänster från utländska leverantörer fortsätter sannolikt också som en lösning för att avhjälpa bristen på personal i Sverige.¹⁴

Även om en viss inbromsning har skett ligger tillväxttakten fortfarande på en hög nivå inom informations och kommunikationsföretagen, där Ericsson AB numera ingår i statistiken från och med 2015. En bidragande faktor till det är sannolikt också utbyggnaden av telekomtekniken 5G som har tagit fart under 2018.

Produktionstillväxten har även mattats av de senaste månaderna för övriga branscher som Almega räknar till företagstjänster, bland annat tekniska konsultföretag, arkitektbyråer och konsultverksamhet inom juridik och ekonomi.¹⁵

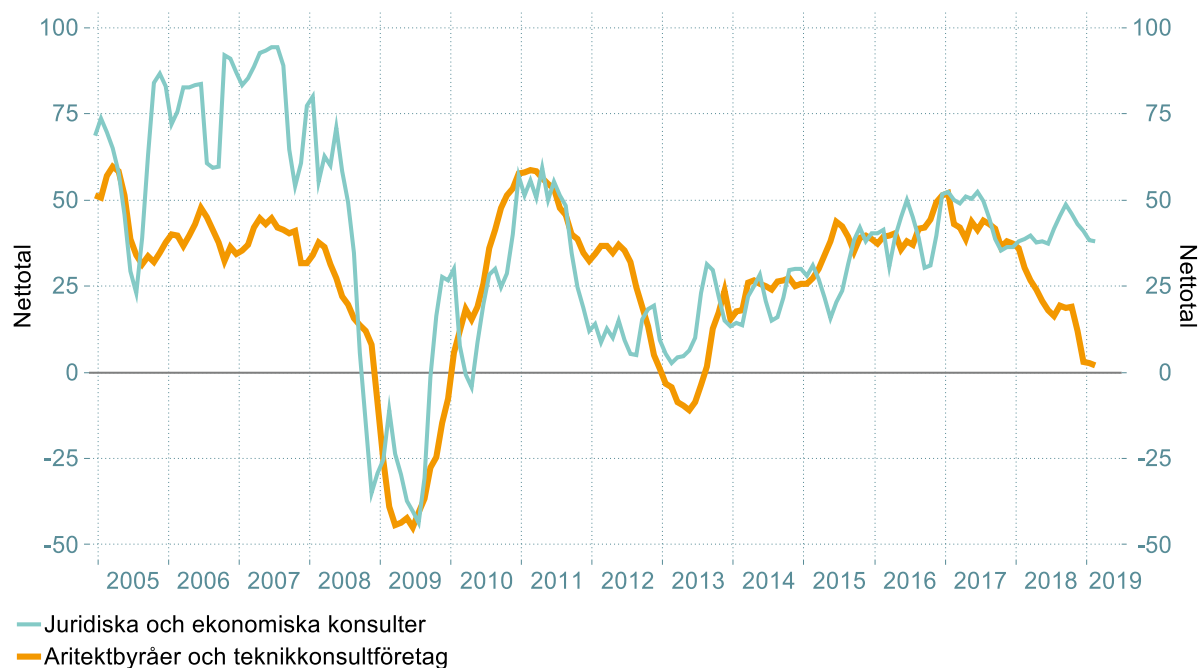
¹³ I diagram 4 är månadsstatistiken trendsattad av SCB, det vill säga rensad för tillfälliga variationer.

¹⁴ Se de kunskapsintensiva tjänsteföretagens svar på hur de hanterar kompetensbristen i Hur Sverige kan förbli en kunskapsnation, april 2018, Almega

¹⁵ Företag inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik. I företagstjänster ingår även personaluthyrning, fastighetsservice och resetjänster.

Diagram 5: Efterfrågan på arkitekter och tekniska konsulter har mattats av

Nettotal (utfall) till och med februari, tre månaders glidande medelvärde, säsongsjusterat

Källa: SCB, Macrobond.

Företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik visade en stark tillväxt på över 5 procent i genomsnitt per år under 2017 och 2018. Men under hösten 2018 föll tillväxten ner mot noll enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. I SCB:s data särredovisas inte branscherna, men KI-barometern skvallrar om att efterfrågan på tekniska konsulttjänster och arkitekter har avtagit väsentligt det senaste året. Det förklaras främst av lägre investeringar i bostadsbyggandet.¹⁶ Efterfrågan är dock fortsatt på en hög nivå för juridiska och ekonomiska konsulttjänster, se diagram 5.

Inom resterande företagstjänster, personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster, har tillväxttakten mattats av sedan inledningen av 2017, se diagram 4. Enligt det senaste utfallet i januari i år hade tillväxten fallit med 0,2 procent jämfört med januari 2018. 40 procent av företagen som var verksamma inom personaluthyrning och arbetsförmedling uppgav i konjunkturbarometern i februari att antalet anställda i branschen hade minskat. 13 procent svarade att antalet anställda ökat, vilket ger ett netttotal på minus 27.¹⁷ Det är det

¹⁶ Investeringssignalen, Svenska Teknik- och Designföretagen, november 2018

¹⁷ Netttotal uttrycker skillnaden mellan andelen företag som anger "ökat" minus andelen som anger "minskat"

lägsta nettotalet sedan början av 2013. Även inom resetjänster har antalet anställda minskat i takt med att efterfrågan på tjänsterna avtagit kraftigt sedan mitten av 2018, vilket sannolikt återspeglar hushållens mer återhållsamma konsumtion senaste halvåret.

Enligt statistik från Kompetensföretagen över företag verksamma inom personaluthyrning, rekrytering och omställning sjönk omsättningen bland företagen fjärde kvartalet 2018 med drygt 4 procent jämfört med samma period året innan. Det är första gången sedan andra kvartalet 2013 som omsättningen inom branschen minskar.

Tillväxten inom yrkesområdet industri/tillverkning, som är Kompetensföretagens största bransch med 31 procent av omsättningen, föll med 6 procent fjärde kvartalet vilket är den främsta förklaringen till inbromsningen i branschen samma kvartal. Inom IT var tillväxten fortsatt positiv, med en tillväxt på 21 procent fjärde kvartalet.¹⁸ Den del av branschen som hanterar omställning fortsätter att rasa i omsättning efter att Arbetsförmedlingen minskade inköpen av externa tjänster för att satsa på Extratjänster under 2018. Fjärde kvartalet minskade det tjänsteområdet med 48 procent jämfört med fjärde kvartalet 2017.¹⁹

Utvecklingen inom utbildning, vård och omsorg

Den privatdrivna vård och utbildningsverksamheten har sedan inledningen av 2017, uppvisat svag eller negativ tillväxt enligt SCB. I genomsnitt under 2017 och 2018 har produktionen varit oförändrad i båda branscherna, se tabell 2 och diagram 6.

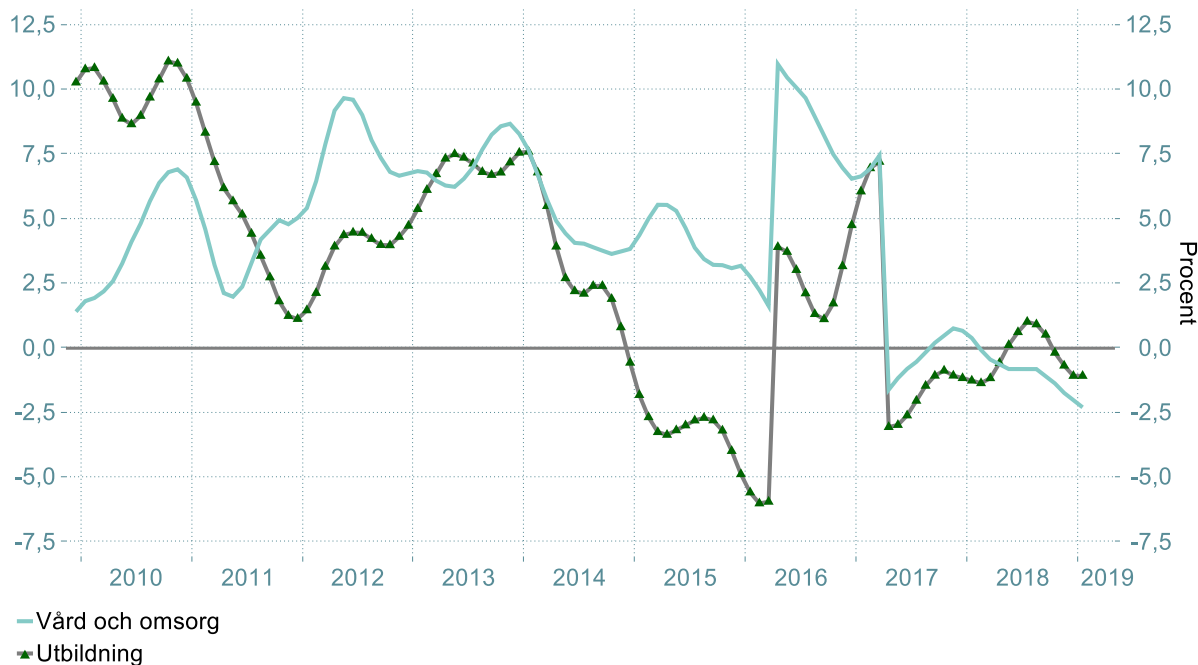
I tidsserierna för båda branscherna syns ett brott mellan april 2016 och april 2017. Det beror på att SCB förändrar sitt urval i månadsskiftet mars/april. Att urvalsbytet lett till en tidsseriebrottet kan i sin tur bero på omstruktureringar i branscherna, t ex att en eller flera större aktörer förändrar omsättningsnivåer alternativt har bytt SNI-kod.

¹⁸ Se vidare i Almegas rapport *Vägval matchning* som visar att denna förändring av Arbetsförmedlingens uppdrag, där resurser styrs om för att gå till de 100 procent statligt subventionerade extratjänsterna, försämrar matchningen på arbetsmarknaden då extratjänsterna i klart lägre utsträckning leder till osubventionerade jobb jämfört med andra insatser.

¹⁹ *Kvartalsrapporten Q4 2018*, Kompetensföretagen

Diagram 6: Negativ tillväxt inom vård, omsorg och utbildning

Fasta priser, kalenderkorregerat, trend

Källa: SCB, Macrobond.

Information om efterfrågeläget för de privata verksamheterna inom vård, skola och omsorg saknas i Konjunkturinstitutets barometer. Eftersom andelen unga och äldre i befolkningen ökar, borde efterfrågan på dessa tjänster växa. Trots detta är tillväxten i branscherna svag, och har till och med i genomsnitt varit negativ sedan mitten av 2017.

Enligt Arbetsförmedlingens intervjuundersökning har privat driven vård, omsorg och utbildning mycket svårt att för närvarande öka sin produktion med befintlig personalstyrka vilket tillsammans med bristen på kompetens inom dessa branscher kan vara en förklaring till de låga tillväxttalen.²⁰

²⁰ Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos, december 2018

Intresset för att starta ny verksamhet inom friskoleområdet har också avtagit kraftigt de senaste åren. En förklaring kan vara att osäkerheten om framtiden har varit stor på grund av den politiska debatten om att begränsa vinster i välfärden. 2011 var antalet ansökningar närmare 500. Sedan dess har antalet ansökningar minskat med två tredjedelar.²¹ Debatten om vinster i välfärden har också inneburit osäkerhet för företagen inom den privatdrivna vården och omsorgen. Branschen individ och familj växte efter flyktingvågen hösten 2015, en effekt som nu har mattats av.

Utvecklingen inom handeln

Tillväxttakten för samtliga tre delbranscher inom handeln har nära nog halverats under 2018, jämfört med 2017. Produktionen inom handel med motorfordon ökade 2018 i genomsnitt med 3,7 procent, partihandeln på 2,9 procent och detaljhandeln med låga 1,2 procent, jämfört med tillväxttal under 2017 i respektive delbransch på 6,6 procent, 4,8 procent och 2,2 procent. Motorhandeln såg ett starkt uppsving under andra kvartalet 2018 till följd av många bilinköp innan det nya bilskattesystemet (Bonus Malus) infördes 1 juli. Mellan juli och december 2018 minskade omsättningen istället med nära 4 procent jämfört med samma period 2017.

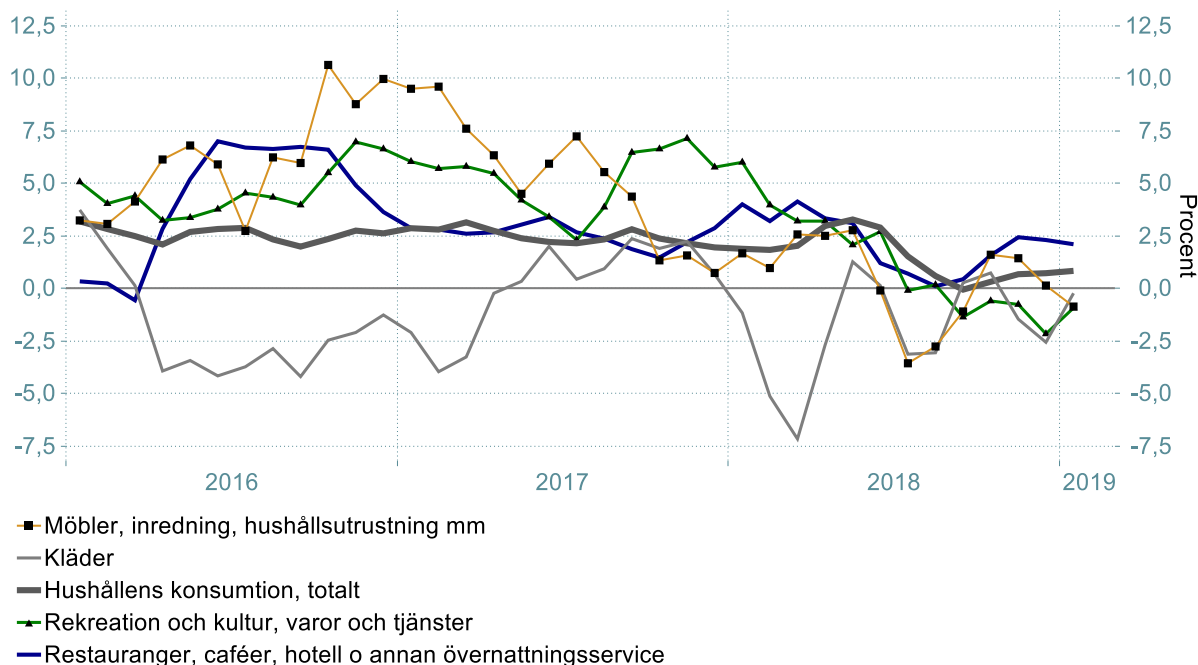
Partihandeln följer industrin närmare än detaljhandeln i konjunkturen. Den gradvisa inbromsningen av produktionstakten inom partihandeln under 2018 följer den nedväxling som även skett inom industrin.

En förklaring till detaljhandelns svaga utveckling under 2018 är den sjunkande hushållskonsumtionen. Fjärde kvartalet 2018 uppgick detaljhandelns tillväxt till låga 0,7 procent. Hushållen har under 2018 jämfört med 2017 dragit ned konsumtionstakten inom de flesta områden, däribland konsumtion av möbler, inredning och hushållsartiklar mm samt klädinköp. Även konsumtionstakten av rekreation och kultur samt hotell och restaurangtjänster dämpades under fjolåret, se diagram 7.

²¹ Se www.skolinspektionen.se/sv/Statistik/Statistik-tillstand-fristaende-skolor/skolstart-20192020/

Diagram 7: Några delar av hushållens konsumtion, till och med januari 2019

Tre månaders glidande medelvärde, kalenderkorrigerade tal

Källa: SCB, Macrobond.

Hushållens återhållsamma konsumtion återspeglas också i produktionstillväxten inom hotell och restaurangbranschen samt för verksamheter inom kultur, nöje och fritid. Tillväxten inom hotell och restauranger var i genomsnitt försiktiga 0,6 procent under fjolåret, jämfört med 1,4 procent 2017. Avmattningen i tillväxten för verksamheter inom kultur, nöje och fritid har varit än tydligare, från en genomsnittlig årlig tillväxt på 4,9 procent i genomsnitt 2017 till en negativ tillväxt under 2018 på -0,3 procent.

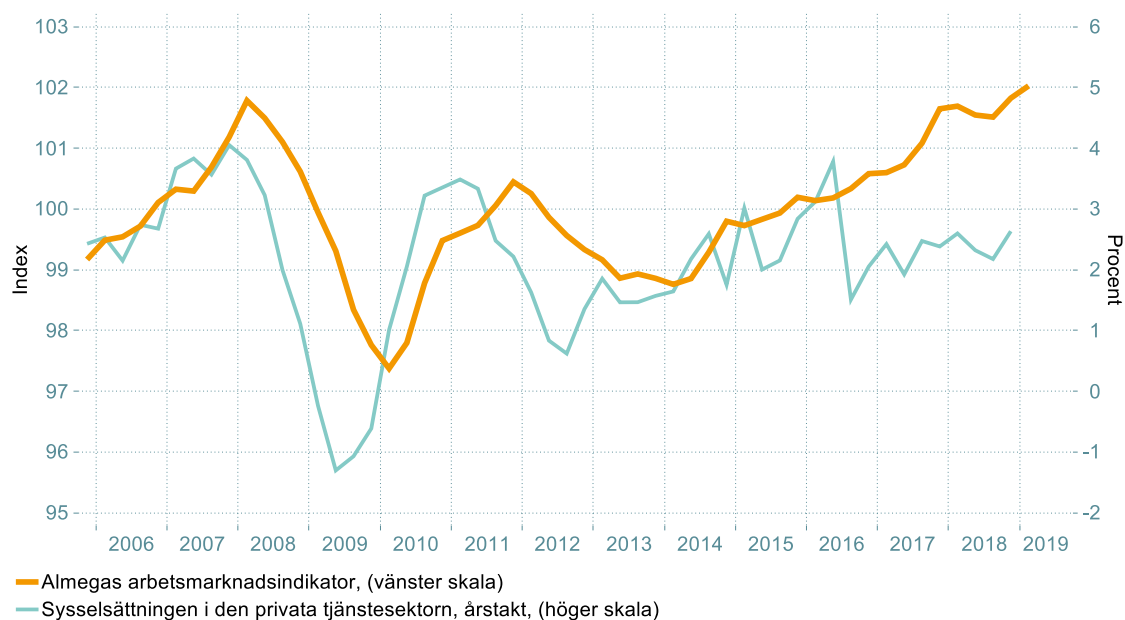
I övrigt föll tillväxten inom transport och magasineringsföretag med 1,0 procent under fjärde kvartalet 2018 jämfört med fjärde kvartalet 2017 vilket drog ned den samlade tillväxttakten i branschen under 2018 som landade på 1,1 procent. Branschen fastighetsbolag och fastighetsförvaltare växte med 2,1 procent fjärde kvartalet, vilket var ungefär i linje med den genomsnittliga tillväxttakten under helåret 2018 på 1,9 procent.

3 Arbetsmarknadsindikatorn

Starkare sysselsättningstillväxt första kvartalet

Jobbtillväxten i den privata tjänstesektorn kan väntas ta något mer fart under det första kvartalet i år jämfört med de två sista kvartalen 2018, enligt Almegas arbetsmarknadsindikator. Den inbromsning av sysselsättningstillväxten som indikatorn visade under det första halvåret 2018 tycks ha upphört. Indikatorn är nu på en högre nivå än före finanskrisen 2008. Det tyder på att behovet av att anställa ännu är stort i den privata tjänstesektorn. Bristen på rätt kompetens och en försämrad matchning på arbetsmarknaden försvårar dock för företagen att anställa i den utsträckning de behöver.

Diagram 8: Sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn enligt Almegas arbetsmarknadsindikator och SCB.22

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB (nationalräkenskaperna), Macrobond.

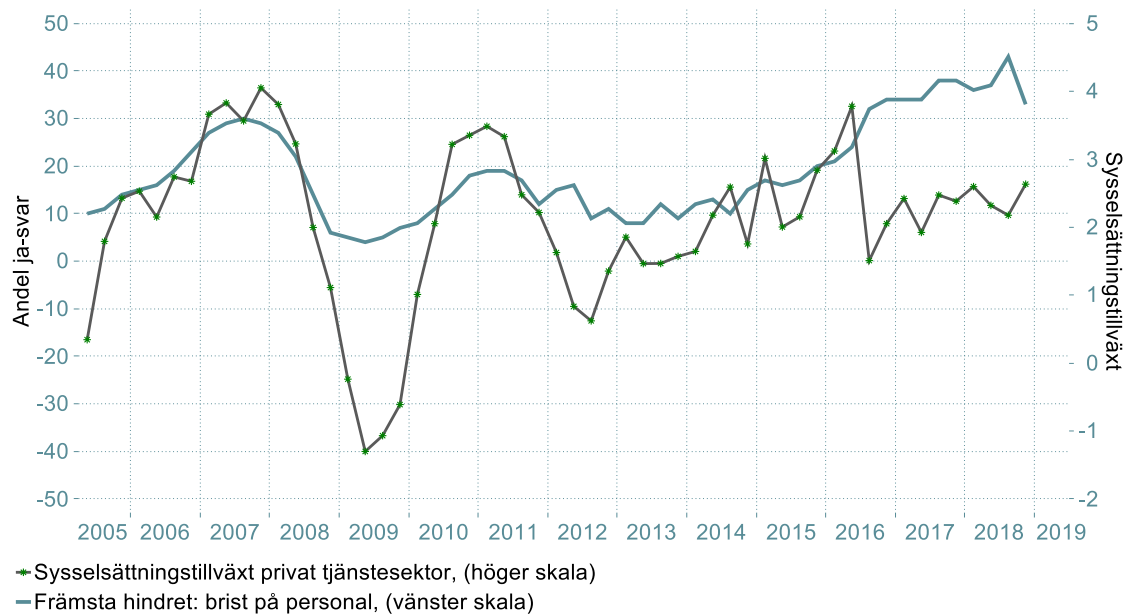
Sysselsättningen i den privata tjänstesektorn växte med 2,6 procent på årsbasis det fjärde kvartalet 2018. Tillväxten var något högre än de tidigare kvartalen och i linje med riktningen på Almegas arbetsmarknadsindikator. Indikatorn har dock sedan 2016 pekat på en snabbare ökningstakt för sysselsättningen i den privata tjänstesektorn än vad som sedan blivit fallet enligt SCB:s sysselsättningsstatistik.²³ Under 2018 växte sysselsättningen i den privata

²² Almegas arbetsmarknadsindikator bygger på uppgifter om företagens anställningsplaner samt uppgifter om brist på arbetskraft, som hämtats från Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer. Dessutom ingår uppgifter om vakansgraden i tjänstesektorn (se vidare faktarutan om tjänsteindikatorn på sidan 4). Almegas indikator baseras på en skattning mot utfallet för sysselsättningens tillväxt inom den privata tjänstesektorn enligt de svenska nationalräkenskaperna från SCB. Från och med första kvartalet 2017 är skattningarna nya och uppdaterade. Indexvärdet 100 anger det historiska genomsnittet för indikatorn baserat på det skattade sambandet från och med år 2005.

²³ Enligt nationalräkenskaperna, till och med fjärde kvartalet 2018, SCB

tjänstesektorn med 2,6 procent eller 64 000 personer vilket var mindre än under året före finanskrisen. En historiskt hög brist på personal, inte minst bland de kunskapsintensiva företagen, kombinerat med en sämre matchning mellan arbetssökande och arbetsgivare förklarar sannolikt varför sysselsättningen inte kunnat växa lika mycket som under 2007.

Diagram 9: Rekordhög men avtagande kompetensbrist

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), SCB, Macrobond.

Enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer avtar dock bristen på arbetskraft inom den privata tjänstesektorn. I januari 2019 uppgav 44 procent av företagen i tjänstesektorn att de hade brist på personal jämfört med 51 procent i oktober 2018. I januari 2019 uppgav 32 procent av företagen i tjänstesektorn att brist på arbetskraft var det främsta hindret för verksamheten jämfört med 42 procent i oktober 2018. 19 procent av företagen angav att otillräcklig efterfrågan var det främsta hindret.²⁴ Den rådande kompetensbristen verkar mer dämpande på sysselsättningstillväxten i den privata tjänstesektorn än 2007, se diagram 9.

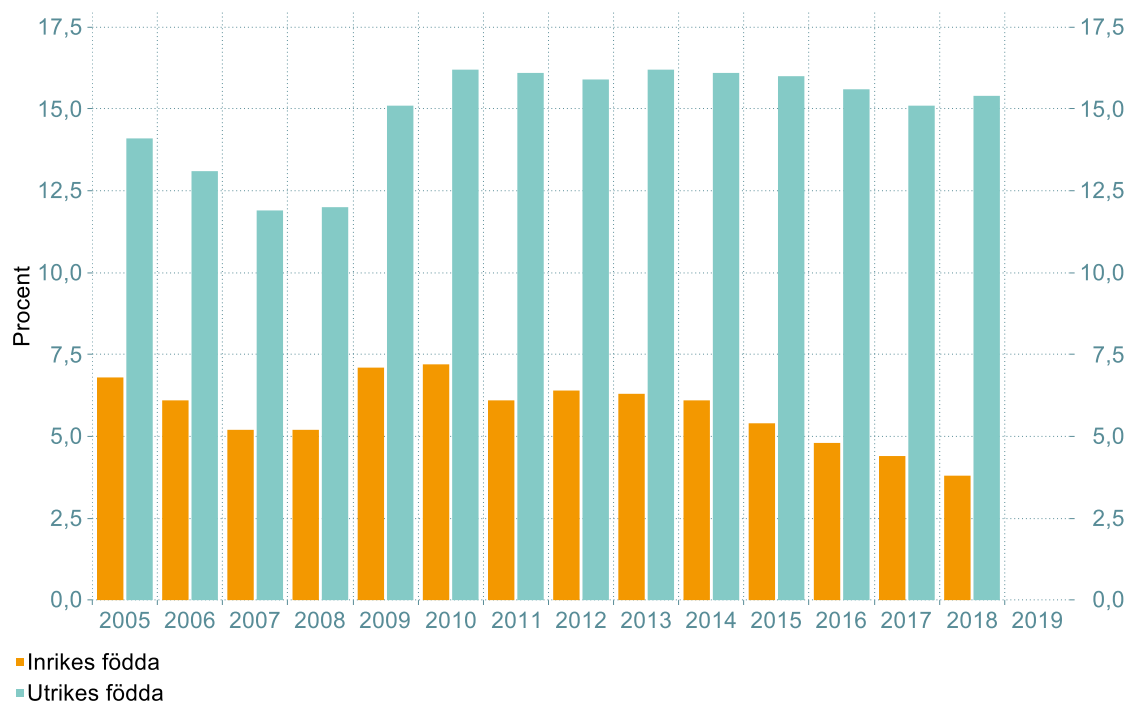
I februari 2019 var arbetslösheten 6,2 procent enligt SCB:s säsongjusterade och utjämnade statistik. Under 2018 låg arbetslösheten i genomsnitt på 6,3 procent.²⁵

Bland inrikes födda råder i det närmaste full sysselsättning. Under 2018 låg arbetslösheten bland inrikes födda på i genomsnitt 3,8 procent. För att den totala arbetslösheten ska sjunka ytterligare måste den minska bland utrikes födda. Under 2018 var arbetslösheten bland utrikes födda i genomsnitt 15,4 procent. Skillnaden i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda har ökat sedan 2015, se diagram 10.

²⁴ Konjunkturbarometern januari 2019, Konjunkturinstitutet.

²⁵ SCB, AKU.

Diagram 10: Arbetslösheten bland inrikes och utrikes födda (15 - 74 år), 2005 – 2019

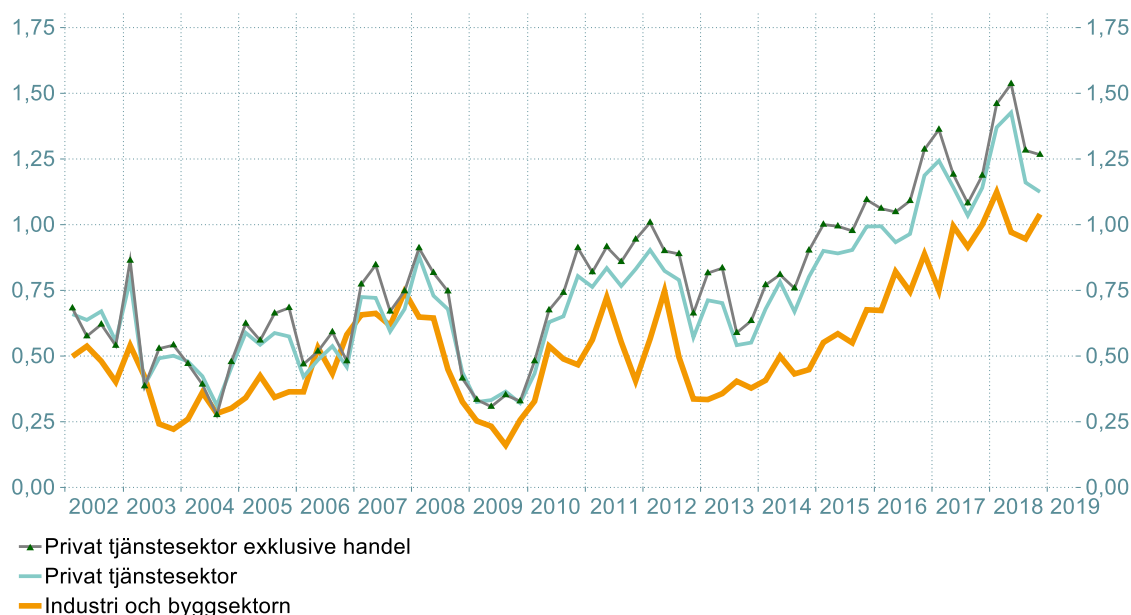
Källa: SCB (AKU), Macrobond.

Arbetslösheten är nu nästan lika låg som vid slutet av den senaste stora högkonjunkturen. Antalet lediga jobb som kan tillträdas omedelbart, så kallade vakanser, är dock mycket högre idag. Vakansgraden har ökat kraftigt i den privata tjänstesektorn under den senaste konjunkturuppgången, se diagram 11. Vakansgraden i den privata tjänstesektorn har dock minskat tydligt under andra halvåret 2018 men är fortfarande högre än våren 2008. Även inom industrin och byggsektorn är vakansgraden på en historiskt hög nivå, dock lägre än i tjänstesektorn.

Detta är ett tydligt tecken på att matchningen på arbetsmarknaden har försämrats de senaste tio åren. En del av försämringen förklaras av att sammansättningen av de arbetssökande förändrats, främst att andelen utrikes födda ökat. Enligt Riksrevisionen förklarar dock detta bara en tredjedel av den försämrade matchningen.²⁶ Detta tyder på att reformer av arbetsmarknadspolitiken och arbetsrätten kan förbättra matchningen och hjälpa fler till arbete snabbare.

²⁶ Matchningen på arbetsmarknaden – sökandesammansättningens betydelse (RiR 2017:26), Riksrevisionen 2017

Diagram 11: Vakansgraden i olika delar av näringslivet

Källa: SCB, Macrobond.

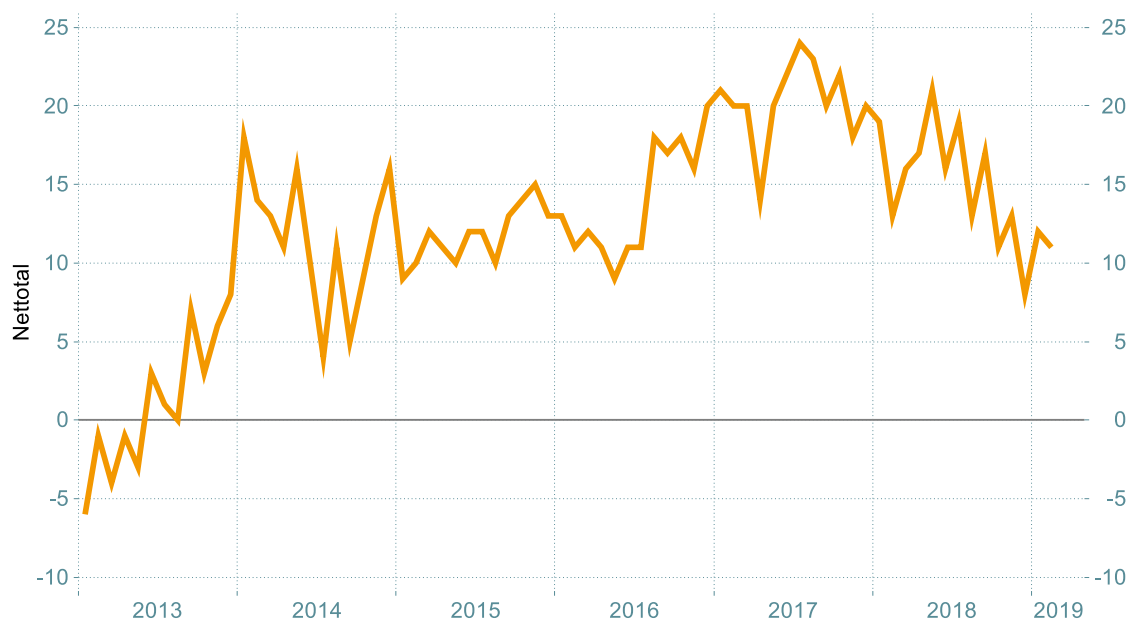
Den privata tjänstesektorn står fortsatt för lejonparten av de lediga jobben i näringslivet. Under det fjärde kvartalet 2018 fanns 59 000 lediga jobb i den privata tjänstesektorn, vilket motsvarade tre av fyra lediga jobb i näringslivet. 28 000 av de lediga jobben inom den privata tjänstesektorn fanns inom företagstjänster, som därmed stod för 36 procent av samtliga lediga jobb i näringslivet.²⁷

Antalet lediga jobb har dock slutat öka under 2018 och till och med minskat något. Det fjärde kvartalet 2018 var antalet lediga jobb i den privata tjänstesektorn 2 000 färre än under samma kvartal 2017. De privata tjänsteföretagens anställningsplaner på tre månaders sikt svalnade under 2018 men ligger ännu på en relativt hög nivå, se diagram 12. Vikande anställningsplaner i den privata tjänstesektorn får kraftiga effekter på näringslivets totala sysselsättningstillväxt då den absoluta majoriteten av de nya jobben i näringslivet under lång tid har skapats i tjänstesektorn.²⁸

²⁷ SCB, Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS).

²⁸ Mellan 2008 och 2018 ökade sysselsättningen i näringslivet med 398 000 personer. 414 000 av jobben tillkom i den privata tjänstesektorn. Källa: SCB, Nationalräkenskaperna. En del av minskningen av sysselsättningen inom industrin och ökningen inom tjänstesektorn förklaras av att verksamhet inom industriföretag har flyttats över till tjänstesektorn. Överflyttning började på allvar på 1970-talet och pågår i mindre skala ännu idag. 2015 klassificerades delar av Ericsson AB om från tillverkningsföretag till tjänsteföretag i SCB:s statistik 2015. Detta ökade den bokförda sysselsättningen i tjänstesektorn med 18 500 personer.

Diagram 12: Privata tjänsteföretags förväntningar på antal anställda tre månader framåt

Källa: Konjunkturinstitutet (KI-barometern), Macrobond.

Mellan de fjärde kvartalen 2017 och 2018 ökade sysselsättningen inom den privata tjänstesektorn med 64 000 personer. Företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap, teknik, personaluthyrning, säkerhet, resetjänster stod för nära hälften av ökningen – 29 000 personer – vilket motsvarar en ökningstakt på 4,7 procent. Det är något lägre än under de tidigare kvartalen 2018 men dubbelt så högt som under 2017.

Informations- och kommunikationsföretagen, där företagstjänsterna telekom, dataprogrammering och datakonsulter ingår, bidrog med 10 000 fler sysselsatta, en ökning med 4,9 procent. Det var samma ökningstakt som i början av 2018. Inom transport och magasinering ökade sysselsättningen med 9 000 personer, vilket motsvarade 3,6 procent. Det är en kraftig ökning jämfört med 2017 då sysselsättningen i branschen minskade något.

Inom handeln ökade sysselsättningen med 12 000 personer eller 2,0 procent mellan de fjärde kvartalen 2017 och 2018. Det var en oväntat stark ökning efter att sysselsättningen varit oförändrad på årsbasis de tidigare kvartalen 2018. Inom hotell- och restaurang ökade sysselsättningen med 2 000 personer eller 0,8 procent under samma period. Det var också en återhämtning jämfört med minskningar på 4 till 6 procent på årsbasis under andra och tredje kvartalet 2018.

Inom utbildning var sysselsättningen oförändrad under 2018. Det är en kraftig inbromsning jämfört med årliga ökningarna på 11 respektive 6 procent under 2016 och 2017. Inom hälso- och sjukvården ökade antalet sysselsatta med 1 000 personer eller 2 procent. Det är betydligt lägre än ökningen med 5 procent under 2017. Inom vård- och omsorg minskade sysselsättningen med 5 000 personer eller 4 procent efter att ha varit oförändrad under 2017.

Tabell 4: Förändring av antalet sysselsatta i den privata tjänstesektorn

Förändring i tusental jämfört med motsvarande period föregående år

	2017 kv 4/ 2016 kv 4	2018 kv 4/ 2017 kv 4
Tjänsteproducenter totalt, därav:	56	64
Handel	14	12
Transport och magasinering	-2	9
Hotell- och restaurang	10	2
Information och kommunikation	8	10
Finans- och försäkringsverksamhet	2	2
Fastighetsbolag och fastighetsförvaltare	3	0
Företagstjänster	12	29
Utbildning	5	0
Hälso- och sjukvård	3	1
Vård och omsorg	0	-5
Personliga och kulturella tjänster	1	4

Källa: SCB, nationalräkenskaperna

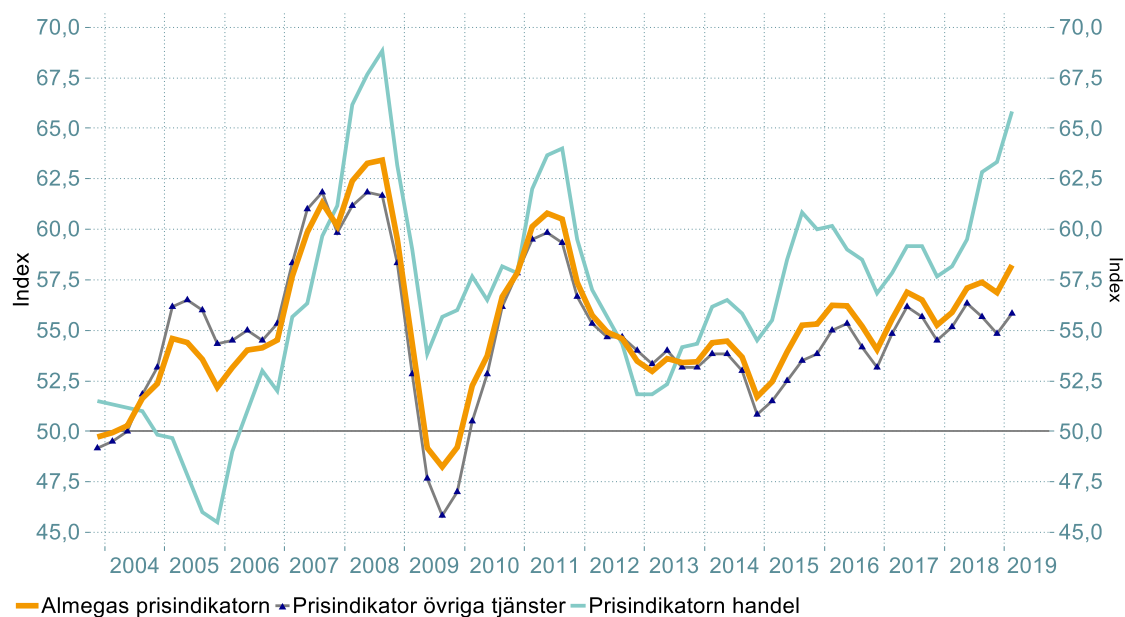
4 Prisindikatorn

4.1 Försäljningspriserna ökar något snabbare första kvartalet

Almegas prisindikator för första kvartalet 2019 pekar på att ökningen av företagens försäljningspriser kommer att ta något mer fart. Prisökningstakten inom handeln kan fortsatt väntas öka klart snabbare jämfört med övriga delar av privat tjänstesektor. För övriga tjänsteproducenter pekar prisindikatorn också på en viss acceleration, dock från en klart lägre nivå på prisökningstakten.

Den faktiska ökningstakten av de privata tjänsteföretagens försäljningspriser landade på 1,2 procent för helåret 2018, enligt SCB:s tjänsteprisindex. En viss tillbakagång i ökningstakt jämfört med 1,5 procent i genomsnitt under 2017.

Diagram 13: Almegas prisindikator²⁹ för första kvartalet 2019

Källa: Almega, Konjunkturinstitutet (KI-barometern).

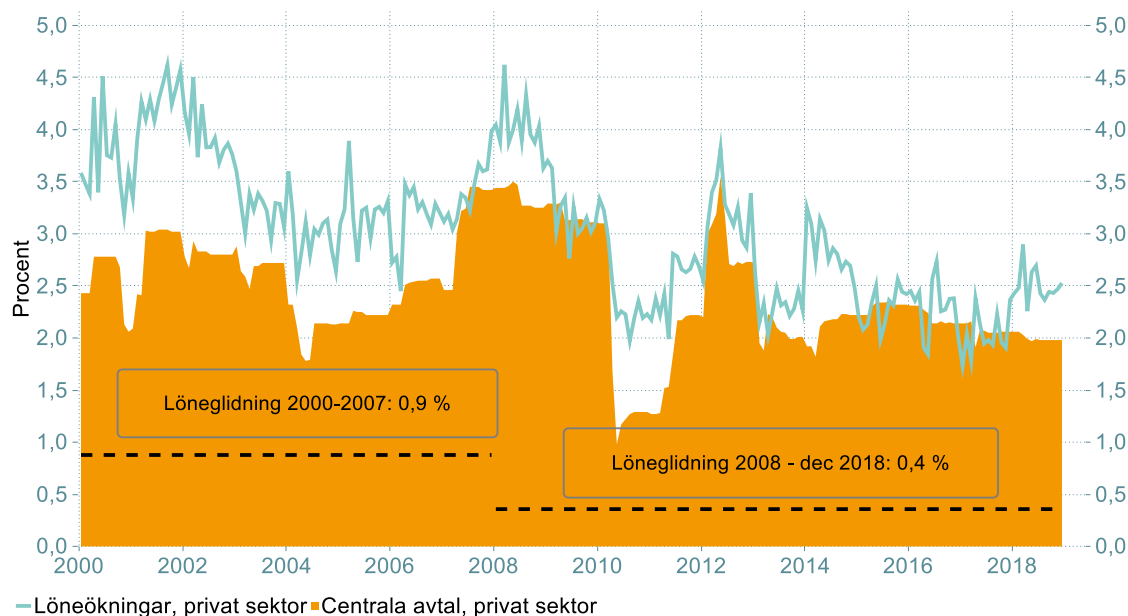
Utvecklingen av de privata tjänsteföretagens försäljningspriser har under den senaste konjunkturuppgången varit förhållandevis svag jämfört med högkonjunkturen strax före finanskrisen då förändringstakten var upp och vände på drygt 3 procent i årlig förändringstakt,

²⁹ Prisindikatorn visar prisförändringar mellan kvartal och indikerar också det närmaste kvartalets prisutveckling. Den är inget mått på prisnivå utan visar om priserna väntas öka, minska eller vara oförändrade, drygt en månad innan SCB publicerar utfallet för det aktuella kvartalet. Ett indexvärde över 50 indikerar en ökning av prisnivå och under 50 en indikerar en nedgång.

se diagram 15. En bakomliggande anledning är att tjänsteproducenterna i allt större utsträckning har en närvaro på den globala marknaden vilket innebär en hårdare priskonkurrens.³⁰

Lönerna i den privata tjänstesektorn har inte ökat så mycket under den senaste konjunkturuppgången som skett tidigare vid ett högt resursutnyttjande. I genomsnitt under 2018 ökade lönerna preliminärt med måttliga 2,5 procent i den privata tjänstesektorn.³¹ Det innebär en något större löneglidning än under 2017. Löneglidningen har under perioden efter finanskrisen dock varit lägre än före finanskrisen, se diagram 14.

Diagram 14: Återhållsam löneglidning under den senaste konjunkturuppgången

Källa: Almega, Medlingsinstitutet, Macrobond.

Förenklat skapas möjligheten för företag att höja löner på längre sikt antingen genom att de kan höja sina priser eller genom att de höjer sin produktivitet.

Produktivitetstillväxten i den privata tjänstesektorn uppgick till 2,4 procent om året mellan 2000 och 2007, och har efter finanskrisen från 2008 och framåt legat på i

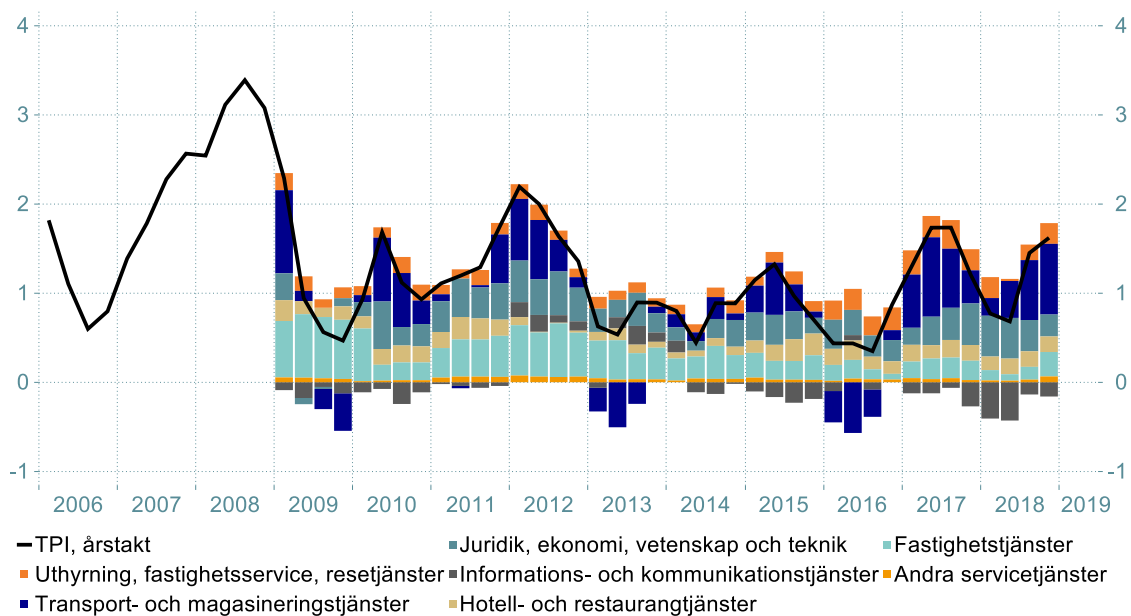
³⁰ Se till exempel de kunskapsintensiva tjänsteföretagens hantering av den hårdare konkurrensen i *Hur Sverige kan förbli en kunskapsnation*, Almega, april 2018. I *Sveriges export växer med ökat tjänsteinnehåll*, Almega och Industriarbetsgivarna, 2018, framgår att de privata tjänsteföretagen stod för 35 procent av Sveriges exporterade förädlingsvärde 2010. Enligt den senast tillgängliga statistiken som avser 2015 hade den andelen succesivt ökat år för år och uppgick 2015 till drygt 44 procent baserat på SCB:s input-output tabeller.

³¹ Enligt Medlingsinstitutets konjunkturlönestatistik

genomsnitt 1,3 procent om året till och med fjärde kvartalet 2018.³² En svagare produktivitetsutveckling kombinerat med en långsammare ökning av försäljningspriserna i den privata tjänstesektorn innebär att företagens utrymme för löneökningar har varit begränsat.

Till ökningen av tjänsteprisindex (TPI) på 1,2 procent under 2018 bidrog transport och magasineringstjänster mest, med 0,5 procentenheter. Prisökningar på företagstjänster inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik bidrog med ytterligare 0,4 procentenheter. Resterande ökning stod hotell och restaurangtjänster, fastighetstjänster samt företagstjänster inom personaluthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster för som alla bidrog med 0,2 procentenheter vardera. Fortsatt fallande priser på informations- och kommunikationstjänster höll igen ökningstakten av TPI under 2018 med 0,3 procentenheter, se diagram 15.

Diagram 15: Tjänstebranschernas bidrag (procentenheter) till utvecklingstakten i TPI
Kvartalsvärden till och med fjärde kvartalet 2018³³

Källa: Almega, SCB, Macrobond.

I SCB:s tjänsteprisindex ingår inte handeln, men information om företagens syn på sina försäljningspriser finns i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer. I februari svarade 41 procent av företagen att de planerar höja sina priser kommande tre månader och endast 5

³² Avser arbetsproduktivitet. Enligt SCB nationalräkenskaperna 28 februari 2019, kalenderkorrigerade tal för förädlingsvärde och arbetade timmar

³³ Det saknas vikter för de olika delbranschernas tyngd i TPI före 2009, varför endast utvecklingen av TPI totalt sett presenteras för åren 2006 till och med 2008.

procent planerade sänkta priser. Det ger ett nettotal på 32 vilket är långt över det historiska genomsnittet på 16.³⁴ En delbransch som drar upp nettotalet inom handeln är dagligvaruhandeln där fler företag planerar att höja sina priser.

Även partihandeln planerar högre prishöjningar än det historiska genomsnittet, men i lägre utsträckning än inom dagligvaruhandeln. Båda dessa branscher påverkas relativt mycket av växelkursförändringar. Kronan försvagades i genomsnitt under 2018 och har fortsatt att försvagas under inledningen av 2019, se diagram 16. Det leder via högre importpriser till högre priser inom dessa delar av handeln

Inom sällanköpshandeln tar genomsnittet av växelkursförändringar längre tid. Branschens utrymme för att höja sina försäljningspriser pressas också på senare tid i större utsträckning av den pågående strukturomvandlingen mot mer e-handel som ökar pristransparensen och konkurrensen.

Diagram 16: Svagare krona under inledningen av 2019, här mätt med KIX index

Ett högre KIX-index motsvarar en försvagad krona gentemot en vägd korg av utländska valutor

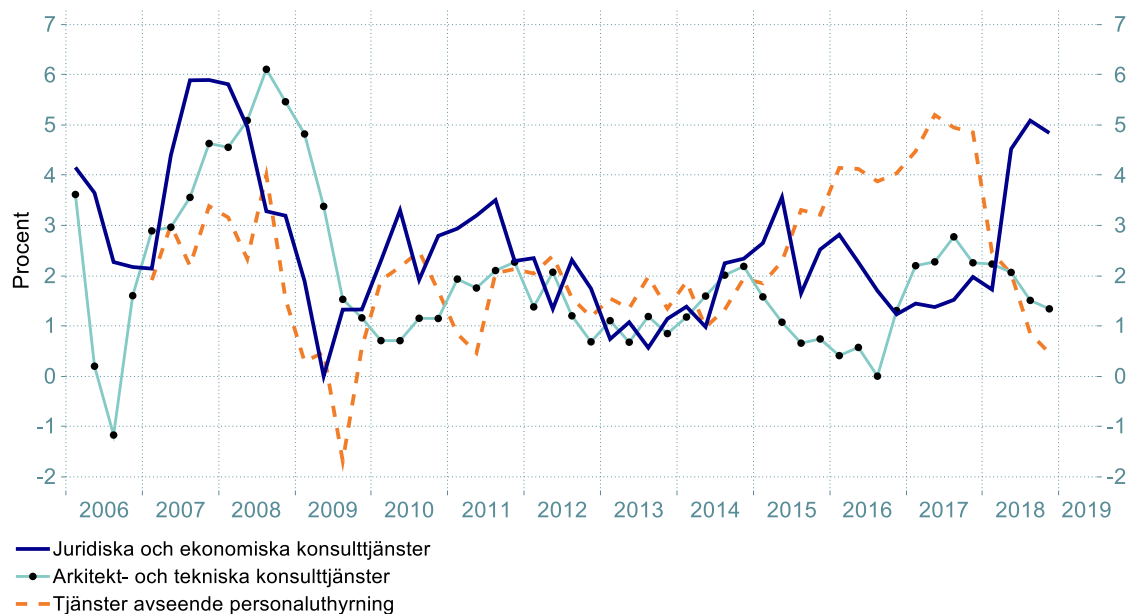

Källa: Riksbanken, Macrobond.

Priserna på företagstjänsterna inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik har succesivt bromsat in under 2018, från en årstakt på 2,2 procent första kvartalet för att fjärde kvartalet landa på 1,2 procent i årstakt. Det är priserna på arkitekt- och tekniska konsulttjänster samt personaluthyrningstjänster som har dragit ned utvecklingstakten, och det har inte vägts upp av snabbare ökning på priser för juridiska och ekonomiska konsulttjänster, se diagram 17.

³⁴ Ej säsongsrensats

Diagram 17: Långsammare ökning av försäljningspriserna inom flera företagstjänster

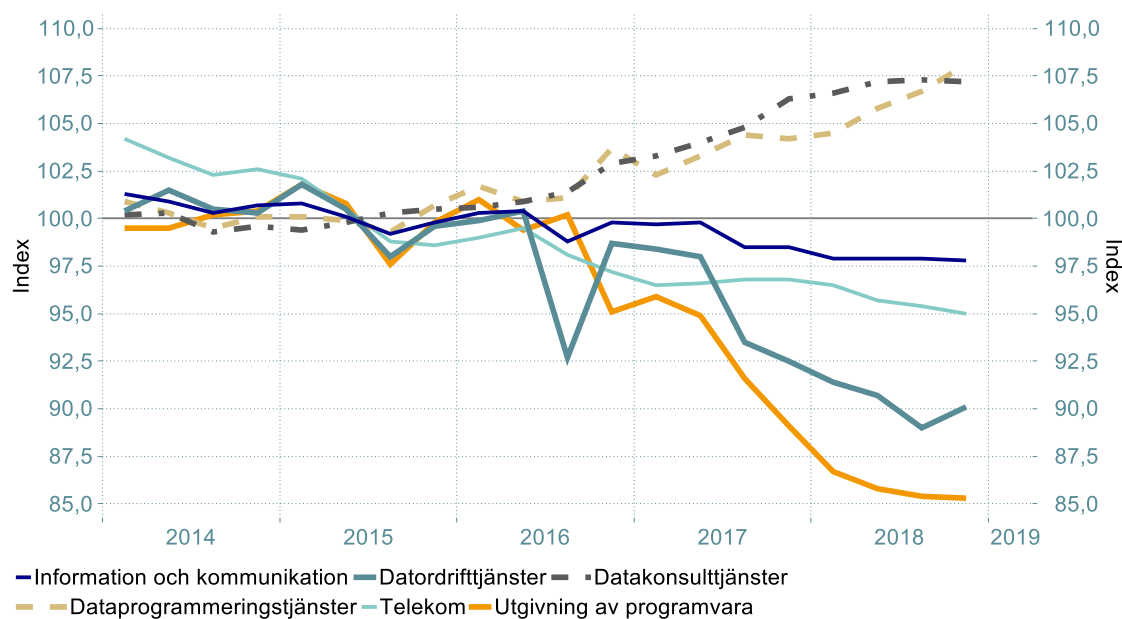

Källa: SCB (TPI), Macrobond.

Priset på dataprogrammerings- och datakonsulttjänster har visat en uppåtgående trend sedan 2016, men ökningen av priserna på datakonsulttjänster bromsade in mot slutet av fjolåret och uppgick till 0,8 procent i årstakt fjärde kvartalet jämfört med 2,4 procent under hela 2018. Förklaringen till att priserna totalt sett har fallit från och med 2015 inom hela branschgruppen information och kommunikation är framförallt fallande priser på utgivning av programvara, telekom, och datordrifttjänster, se diagram 18.³⁵

³⁵ Till företagstjänster räknar Almega SNI-koderna telekommunikationsbolag, datakonsulter och programvaruproducenter (SNI 61–63), juridik, ekonomi, vetenskap, teknik (SNI 69–75) samt företag inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster (SNI 77–82).

Diagram 18: Fallande priser på informations och kommunikationstjänster

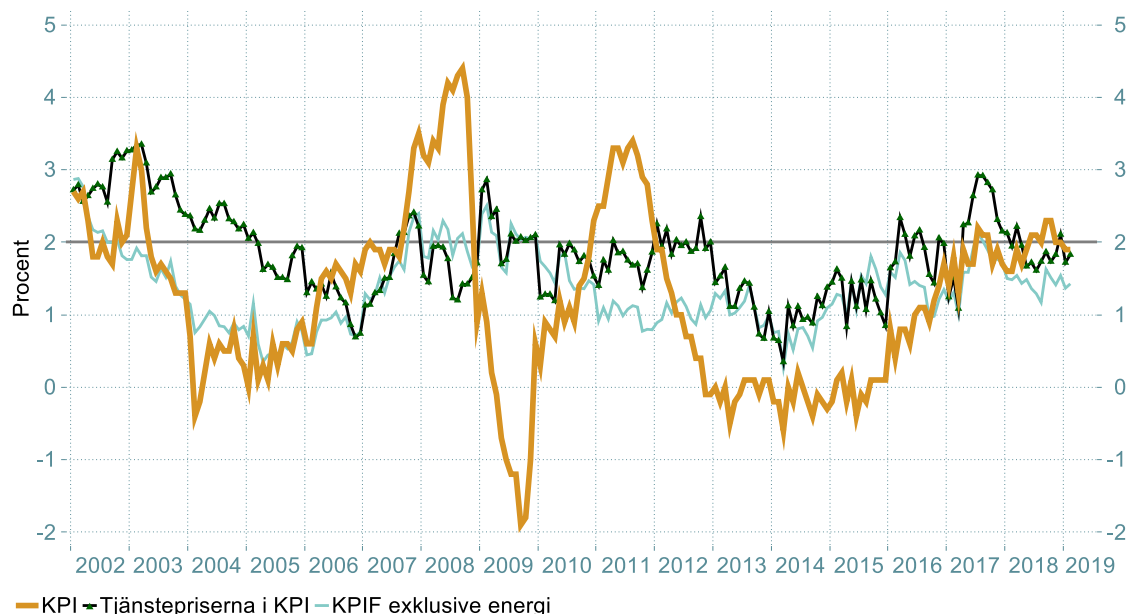

4.2 KPI och konsumentpriserna på tjänster

I februari i år var inflationstakten 1,9 procent mätt med KPIF. Även inflationsmåttet KPI, dvs där förändringar av bostadsräntan tillåts ha effekt på utvecklingen, ökade med 1,9 procent jämfört med februari 2018. Högre boendekostnader stod för det största bidraget till förändringen av KPI, 1,0 procentenheter, varav hälften berodde på att elpriserna steg med 11,4 procent. Högre priser på livsmedel och ökade transportkostnader bidrog med ytterligare 0,4 procent vardera. Prisökningar på restaurangbesök och hotell bidrog med 0,2 procent. Inflationstakten påverkades negativt med 0,2 procent till följd av fallande priser på mobiltelefoner.

Inflationstakten mätt med KPIF var 2,1 procent i genomsnitt under 2018 och har hittills under 2019 legat på 2,0 procent i årstakt. Inflationen är därmed i linje med Riksbankens inflationsmål och direktionen höjde också styrräntan från -0,5 procent till -0,25 procent vid det penningpolitiska mötet i december. Man lämnade dock styrräntan och räntebanan orörd vid det senaste mötet 12e februari. Nästa räntehöjning är prognostiserad till andra halvåret 2019. En stor del av inflationstrycket kommer samtidigt från ökade energipriser. KPIF exklusive energi ökade i genomsnitt under 2018 med 1,4 procent under 2018 samt under årets två första månader.

Diagram 19: KPI, tjänstepriserna i KPI samt KPIF exklusive energi, till och med februari 2019, 12-månaderstakt

Källa: SCB, Macrobond.

Utvecklingen av konsumentpriserna på tjänster väger således tungt i den samlade utvecklingen av KPI. Vid varje årsskifte justeras vikterna i KPI efter hushållens förändrade konsumtionsmönster. Tjänstepriserna utgjorde 2017 44,5 procent av KPI. 2018 var andelen 44,9 procent och 2019 väger tjänsterna 45 procent.³⁶ Bland tjänsterna kan nämnas större vikter 2019 för bostadsrätt: avskrivningar (vilket ska spegla priset på hantverkstjänster i hemmet), tjänster för personlig hygien (hårklippning mm) och bilunderhåll. Teletjänster (fasta nättjänster, mobiltelefoni), tjänster inom gruppen banktjänster, hemförsäkring och utbildning (här ryms även juristarvoden, fastighetsmäklare, fritidsavgift, passavgift mm) samt lotteri och toto har samtliga fått mindre vikter.³⁷

I februari ökade tjänstepriserna i KPI med 1,8 procent i årstakt, vilket var något svagare än utvecklingen under 2018 som i genomsnitt låg på 1,9 procent. Till förändringen i februari i år bidrog högre hyror och avgifter på hyresrätter och bostadsrätter (1,4 procent) med 0,3 procentenheter. Högre priser på restaurangbesök (2,1 procent) bidrog också med 0,3 procentenheter. Högre priser på avskrivningar för egna hem (ungefär kostnaden för att reparera bostadsrätt eller småhus), tjänster för personlig hygien samt bilreparationer bidrog med 0,2 procentenheter vardera. Lägre priser på utrikes resor och teletjänster motverkade uppgången av tjänstepriserna i KPI med 0,1 procentenheter vardera.

³⁶ Vikterna bestäms utifrån konsumtionsbelopp två år tillbaka, dvs för 2019 ser SCB till konsumtionsbelopp 2017.

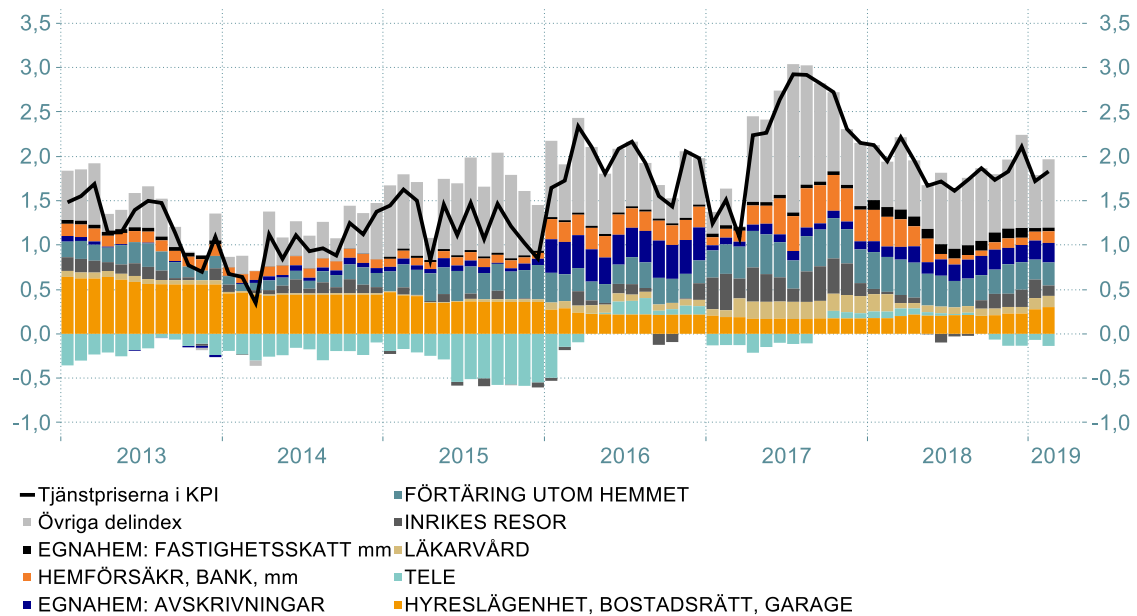
³⁷ Till 2019 har delindex för TV-licens exkluderats. Det får dock ingen större påverkan då bidraget till förändringstakten av tjänstepriserna i KPI under fjolåret i genomsnitt var 0,03 procentenheter.

Tabell 5: Bidrag (procentenheter) till tjänstepriserna i KPI, till och med februari 2019

	Februari 2019	Medel 2018	Medel 2017
Totala tjänstepriser, varav	1,8	1,9	2,2
HYRESLÄGENHET, BOSTADSRÄTT, GARAGE	0,3	0,2	0,2
FÖRTÄRING UTOM HEMMET	0,3	0,3	0,4
EGNAHEM, BOSTADSRÄTT: AVSKRIVNINGAR, INRE REP	0,2	0,2	0,1
PERSONLIG HYGIEN, TJÄNSTER	0,2	0,1	0,1
REPARATION O UNDERHÅLL AV BILAR	0,2	0,1	0,1
BEGRAVN, HEMFÖRSÄKR, BANK, UTBILDNING	0,1	0,2	0,3
LÄKARVÅRD	0,1	0,1	0,2
INRIKES RESOR EXKL BÅTRESOR, FLYTTN	0,1	0,1	0,3
NÖJEN O REKR. EXKL TV-LICENS O SPEL	0,1	0,1	0,1
KONTROLLBES, KÖRSKOLEUTB, BILFÖRSÄKR	0,1	0,0	0,1
EGNAHEM: VATTEN, AVLOPP, RENH, SOTN	0,1	0,0	0,0
VIN, SPRIT, ÖL: RESTAURANG	0,1	0,1	0,1
LOTTERI, TIPS O TOTO	0,1	0,0	0,0
TANDLÄKARARVODE	0,0	-0,1	0,0
EGNAHEM: TOMTRÄTT, FASTIGHETSSKATT	0,0	0,1	0,0
EGNAHEM: FÖRSÄKRINGSavgifter	0,0	0,0	0,0
REPARATION, HUSHÅLLSTJÄNSTER	0,0	0,0	0,0
LOGI	0,0	0,1	0,1
POST	0,0	0,0	0,0
UTRIKES RESOR	-0,1	0,2	0,1
TELETJÄNSTER	-0,1	0,0	-0,1
TV-LICENS	Utgått	0,0	0,1

Källa: SCB, Almega

Diagram 20: Utvecklingen av tjänstepriserna i KPI och bidrag från delindex (procentenheter), till och med februari 2019

Källa: Almega, SCB.

almeGa